

Sprawa C-133/24

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

16 lutego 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Tribunal da Concorrência, Regulação e Supervisão (sąd ds. konkurencji, regulacji i nadzoru, Portugalia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

18 grudnia 2023 r.

Strona skarżąca:

CD Tondela – Futebol, SAD

Clube Desportivo Feirense – Futebol, SAD

Liga Portuguesa de Futebol Profissional (LPFP)

Académico de Viseu Futebol Clube, SAD

Os Belenenses – Sociedade Desportiva de Futebol, SAD

Moreirense Futebol Clube – Futebol, SAD

Marítimo da Madeira, Futebol, SAD

Vitória Sport Clube – Futebol, SAD

Futebol Clube do Porto, Futebol, SAD

Sporting Clube de Portugal – Futebol, SAD

Sport Lisboa e Benfica, Futebol, SAD

Associação Académica de Coimbra – Organismo Autónomo de Futebol, SDUQ, Lda

Druga strona postępowania:

Autoridade da Concorrência (organ ochrony konkurencji)

Przedmiot postępowania głównego

Celem postępowania głównego jest ustalenie, czy porozumienie, na mocy którego główne spółki sportowe portugalskiej pierwszej (Primeira Liga) i drugiej (Segunda Liga) ligi piłki nożnej uzgodniły, że nie będą zatrudniać między sobą zawodowych piłkarzy, którzy jednostronnie rozwiązałyby zawartą przez nich umowę o pracę, powołując się na kwestie związane z pandemią COVID-19 lub na jakąkolwiek wynikającą z niej wyjątkową decyzję, w szczególności na przedłużenie sezonu sportowego, można uznać za porozumienie związku przedsiębiorstw ograniczające konkurencję ze względu na cel.

Pytania prejudycjalne

„1) Czy przepisem sportowym w rozumieniu orzecznictwa Meca-Medina [sprawa C-519/04 P, Meca-Medina i Majcen/Komisja, EU:C:2006:492] jest porozumienie zawarte drogą elektroniczną za pośrednictwem platform Zoom lub Microsoft Teams w dniu 7 kwietnia 2020 r. przez wszystkie spółki sportowe pierwszej ligi zawodowej piłki nożnej, do którego to porozumienia przystąpiła w ten sam sposób następnego dnia większość spółek sportowych drugiej ligi zawodowej piłki nożnej w państwie członkowskim – w obu przypadkach za przyzwoleniem stowarzyszenia, którego celem w tym państwie członkowskim jest zagwarantowanie i regulowanie działalności w zakresie zawodowej piłki nożnej – na mocy którego to porozumienia wspomniane spółki sportowe uzgodniły, że nie będą zatrudniać między sobą zawodowych piłkarzy tych lig, którzy jednostronnie rozwiązałyby zawarte przez nich umowy o pracę, powołując się na kwestie wynikające z pandemii COVID-19 lub na jakąkolwiek wynikającą z niej wyjątkową decyzję, w szczególności na przedłużenie sezonu sportowego, w okolicznościach opisanych w niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym?

2) Czy w rozumieniu orzecznictwa wynikającego z wyroków: z dnia 19 lutego 2002 r., Wouters i in. (C-309/99, EU:C:2002:98, pkt 97); z dnia 18 lipca 2006 r., Meca-Medina i Majcen/Komisja (C-519/04 P, EU:C:2006:492, pkt 42), można uznać za proporcjonalną i odpowiednią i w związku z tym w świetle postanowień art. 165 TFUE za zgodną z art. 101 ust. 1 TFUE zasadę wynikającą z porozumienia zawartego drogą elektroniczną za pośrednictwem platform Zoom lub Microsoft Teams w dniu 7 kwietnia 2020 r. przez wszystkie spółki sportowe pierwszej ligi zawodowej piłki nożnej, do którego to porozumienia przystąpiła w ten sam sposób następnego dnia większość spółek sportowych drugiej ligi zawodowej piłki nożnej w państwie członkowskim – w obu przypadkach za przyzwoleniem

stowarzyszenia, którego celem w tym państwie członkowskim jest zagwarantowanie i regulowanie działalności w zakresie zawodowej piłki nożnej – na mocy którego to porozumienia wspomniane spółki sportowe uzgodniły, że nie będą zatrudniać między sobą zawodowych piłkarzy tych lig, którzy jednostronnie rozwiązałyby zawarte przez nich umowy o pracę, powołując się na kwestie wynikające z pandemii COVID-19 lub na jakąkolwiek wynikającą z niej wyjątkową decyzję, w szczególności na przedłużenie sezonu sportowego, przy czym cechy, cele i okoliczności owego porozumienia są opisane w niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym?

3) Czy art. 101 ust. 1 TFUE stoi na przeszkodzie wykładni, zgodnie z którą porozumienie, którego cechy, cele i okoliczności są opisane w niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, zawarte drogą elektroniczną za pośrednictwem platform Zoom lub Microsoft Teams w dniu 7 kwietnia 2020 r. przez wszystkie spółki sportowe pierwszej ligi zawodowej piłki nożnej, do którego to porozumienia przystąpiła w ten sam sposób następnego dnia większość spółek sportowych drugiej ligi zawodowej piłki nożnej w państwie członkowskim – w obu przypadkach za przyzwoleniem stowarzyszenia, którego celem w tym państwie członkowskim jest zagwarantowanie i regulowanie działalności w zakresie zawodowej piłki nożnej – na mocy którego to porozumienia wspomniane spółki sportowe uzgodniły, że nie będą zatrudniać między sobą zawodowych piłkarzy tych lig, którzy jednostronnie rozwiązałyby zawarte przez nich umowy o pracę, powołując się na kwestie wynikające z pandemii COVID-19 lub na jakąkolwiek wynikającą z niej wyjątkową decyzję, w szczególności na przedłużenie sezonu sportowego, można uznać za ograniczenie konkurencji ze względu na cel, ponieważ wykazuje ono wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji?

Powołane przepisy prawa Unii i orzecznictwo Trybunału

- TFUE: art. 101 ust. 1 i art. 165
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 traktatu (Dz.U. 2003, L 1, s. 1): art. 3;
- Opinia rzecznika generalnego A. Rantosa przedstawiona w sprawie European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:153): pkt 62;
- Wyrok z dnia 25 marca 2021 r., Sun Pharmaceutical Industries i Ranbaxy (UK)/Komisja (C-586/16 P, niepublikowany, EU:C:2021:241): pkt 86;
- Wyrok z dnia 25 kwietnia 2013 r., Asociația Accept (C-81/12, EU:C:2013:275): pkt 45;

- Wyrok z dnia 16 marca 2010 r., Olympique Lyonnais (C-25/08, EU:C:2010:143): pkt 40;
- Wyrok z dnia 18 lipca 2006 r., Meca-Medina i Majcen/Komisja (C-519/04 P, EU:C:2006:492);
- Wyrok z dnia 19 lutego 2002 r., Wouters i in. (C-309/99, EU:C:2002:98): pkt 97;
- Wyrok z dnia 15 grudnia 1995 r., Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463): pkt 106, 110;
- Wyrok z dnia 12 grudnia 1974 r., Walrave i Koch (36/74, EU:C:1974:140): pkt 8;
- [Wyrok z dnia 17 października 1972 r., Vereeniging van Cementhandelaren/Komisja (8/72, EU:C:1972:84)];
- Wyrok Sądu z dnia 16 grudnia 2020 r., International Skating Union/Komisja (T-93/18, EU:T:2020:610): pkt 109.

Powołane przepisy prawa krajowego

A. Przepisy dotyczące praktyk ograniczających konkurencję

- 1 Lei n.º 19/2012, de 8 de maio, que aprova o novo regime jurídico da concorrência (ustawa nr 19/2012 z dnia 8 maja 2012 r. ustanawiająca nowy system prawny konkurencji) (DR nr 89/2012, seria I, z dnia 8 maja 2012 r.): art. 9 ust. 1 lit. c).

B. Przepisy mające zastosowanie do rejestracji i korzystania z zawodowych piłkarzy oraz do stosunków pracy między klubami a zawodnikami

- 2 Lei n.º 54/2017, de 14 de julho, que estabelece o regime jurídico do contrato de trabalho do praticante desportivo, do contrato de formação desportiva e do contrato de representação ou intermediação (ustawa nr 54/2017 z dnia 14 lipca 2017 r. ustanawiająca system prawny umowy o pracę sportowca, umowy o szkolenie sportowe oraz umowy o reprezentację lub pośrednictwo) (DR nr 135/2017, seria I, z dnia 14 lipca 2017 r.): art. 3 ust. 1 i 2, art. 9, 23 i art. 26 ust. 1 i 2.
- 3 Regulamento das Competições organizadas pela Liga Portugal adotado ao abrigo do n.º 1 do artigo 29.º do Regime Jurídico das Federações Desportivas, aprovado pelo Decreto-Lei n.º 248-B/2008 (regulamin rozgrywek organizowanych przez Liga Portugal przyjęty na podstawie art. 29 ust. 1 systemu prawnego federacji sportowych zatwierdzonego dekretem z mocą ustawy nr 248-B/2008): art. 74, art. 76 ust. 5 i art. 79 ust. 6, a także załącznik II pkt 2, 3 i 8.

- 4 Contrato Coletivo de Trabalho celebrado entre a Liga Portuguesa de Futebol Profissional e o Sindicato de Jogadores Profissionais de Futebol (układ zbiorowy pracy zawarty między portugalską zawodową ligą piłki nożnej (zwaną dalej „LPFP”) a związkiem zawodowym zawodowych piłkarzy (zwanym dalej „SJPF”) (układ ten jest zwany dalej „CCT”): art. 4, 7-A, 10, 31, 39 i art. 46 ust. 1 i 3.

C. Środki nadzwyczajne przyjęte w związku z pandemią

- 5 Decreto-Lei n.º 10-G/2020, de 26 de março (dekret z mocą ustawy nr 10-G/2020 z dnia 26 marca 2020 r.) (DR nr 61/2020, 1. dodatek, seria I, z dnia 26 marca 2020 r.) ustanawiający nadzwyczajny i tymczasowy środek ochrony zatrudnienia w związku z pandemią COVID-19: art. 6.
- 6 Decreto-Lei n.º 18-A/2020, de 23 de abril (dekret z mocą ustawy nr 18-A/2020 z dnia 23 kwietnia 2020 r.) (DR nr 80/2020, 1. dodatek, seria I, z dnia 23 kwietnia 2020 r.) ustanawiający nadzwyczajne i tymczasowe środki w dziedzinie sportu w związku z pandemią COVID-19.
- 7 Resolução do Conselho de Ministros n.º 33-C/2020, de 30 de abril (uchwała rady ministrów nr 33-C/2020 z dnia 30 kwietnia 2020 r.) (DR nr 85/2020, 3. dodatek, seria I, z dnia 30 kwietnia 2020 r.) ustanawiająca strategię zniesienia środków izolacji w ramach walki z pandemią COVID-19.

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

1. Kontekst

- 8 LPFP jest stowarzyszeniem prawa prywatnego o charakterze niezarobkowym, którego celem jest zagwarantowanie i uregulowanie działalności w zakresie zawodowej piłki nożnej w Portugalii i którego członkami zwykłymi są kluby lub spółki sportowe. LPFP organizuje trzy zawodowe rozgrywki piłki nożnej mężczyzn: Primeira Liga (pierwsza liga), Segunda Liga (druga liga) i Taça da Liga (puchar).
- 9 W sezonie 2019/2020 18 drużyn wzięło udział w rozgrywkach Primeira Liga, a 13 drużyn wzięło udział w rozgrywkach Segunda Liga.
- 10 W sezonie tym, w dniu 30 stycznia 2020 r. WHO uznała, że koronawirus stanowi stan zagrożenia zdrowia publicznego o znaczeniu międzynarodowym, a w dniu 11 marca 2020 r. WHO ogłosiła pandemię COVID-19.
- 11 W dniu 12 marca 2020 r. rząd portugalski ogłosił szereg środków mających na celu ograniczenie ryzyka rozprzestrzeniania się wirusa. Ze względu na pogarszającą się sytuację epidemiczną ogłoszono stan wyjątkowy, który był następnie przedłużany do dnia 2 maja 2020 r.

- 12 Jeśli chodzi o stosowanie reguł konkurencji podczas kryzysu zdrowotnego, Europejska Sieć Konkurencji wydała wspólne oświadczenie, w którym uznała ewentualną potrzebę współpracy między przedsiębiorstwami.
- 13 W dniu 12 marca 2020 r. LPFP podjęła decyzję i ogłosiła bezterminowe zawieszenie krajowych rozgrywek Primeira Liga i Segunda Liga, mimo iż pozostało jeszcze 10 meczów ligowych do rozegrania.
- 14 Na poziomie europejskim Międzynarodowa Federacja Piłki Nożnej (FIFA) powołała grupę roboczą w celu zajęcia się kwestiami regulacyjnymi związanymi z pandemią i jej wpływem na regulamin w sprawie statusu i transferu zawodników¹. W rezultacie powstał dokument „COVID-19 – Kwestie regulacyjne dotyczące piłki nożnej”, który wszedł w życie 7 kwietnia 2020 r. i w którym FIFA wyraziła swoje główne obawy w tym względzie².
- 15 W maju 2020 r. FIFA podała do wiadomości nowe terminy okresów transferowych w sezonie 2020/2021. W przypadku Portugalii pierwszy okres transferowy trwał od dnia 3 sierpnia do dnia 6 października 2020 r., a drugi okres rozpoczął się w dniu 4 stycznia i zakończył w dniu 1 lutego 2021 r.
- 16 W dniu 21 marca 2020 r. LPFP i SJPF powołały komitet monitorujący COVID-19 i rozpoczęły negocjacje w celu zapewnienia trwałości działalności sportowej zarówno pod względem sportowym, jak i finansowym.
- 17 W dniu 7 kwietnia 2020 r. stan negocjacji między LPFP a SJPF został odzwierciedlony w komunikacie LPFP, w którym wskazano w szczególności, że zgodnie z szacunkami utrata przychodów stanowi spadek o 60 % w porównaniu z przychodami w sezonie 2018/19 oraz że LPFP przedstawiła propozycje, które mają zostać natychmiast odzwierciedlone w CCT. Spośród tych propozycji SJPF zaakceptował w szczególności: a) przedłużenie umów o pracę do końca sezonu, biorąc pod uwagę czas ich trwania do ostatniego oficjalnego meczu w sezonie 2019/2020; b) przedłużenie umów wypożyczenia do końca sezonu, biorąc pod uwagę czas ich trwania do ostatniego oficjalnego meczu w sezonie 2019/2020; oraz c) uzgodnienie, że żaden z tych środków nie stanowi uzasadnionej przyczyny rozwiązania umowy o pracę sportowca. SJPF wyraził sprzeciw w kwestiach finansowych, w szczególności w odniesieniu do porozumień dotyczących obniżenia wynagrodzeń zawodników.
- 18 Ponieważ ta część porozumienia z SJPF była niemożliwa, kluby mogły skorzystać ze specjalnych środków zaproponowanych przez rząd, w szczególności

¹ Regulamin ten ustanawia ogólne i wiążące zasady dotyczące statusu zawodników, ich uprawnień do udziału w zorganizowanej piłce nożnej oraz ich transferów między klubami należącymi do różnych stowarzyszeń.

² Sąd odsyłający odnosi się w szczególności do informacji znajdujących się na s. 3–7 i 9 tego dokumentu.

z mechanizmu *lay-off* lub podobnych środków, mając jednocześnie swobodę negocjowania ze swoimi zawodnikami.

- 19 W dniu 7 kwietnia 2020 r. LPFP i spółki sportowe zapoznały się z zaproponowanymi na poziomie międzynarodowym rozwiązaniami w odniesieniu do przedłużenia okresu obowiązywania umów z zawodnikami w sezonie 2019/2020 oraz terminów w okresach rejestracji.
- 20 Na poziomie krajowym nie było jednak pewne, czy sezon sportowy będzie kontynuowany, a jeśli tak, to czy zostanie on przedłużony po dniu 30 czerwca 2020 r., ani jakie będą konkretne konsekwencje tego ewentualnego przedłużenia sezonu sportowego w odniesieniu do obowiązujących umów o pracę, w szczególności umów wygasających w dniu 30 czerwca 2020 r., ani też co stanie się z terminami w okresach rejestracji zawodników na sezon 2020/2021.
- 21 Ponieważ nie można było osiągnąć porozumienia między LPFP a SJPF w kwestiach finansowych w ramach umów o pracę sportowców, spółki sportowe nawiązały lub wzmocniły od dnia 7 kwietnia 2020 r. bezpośredni kontakt z zawodnikami w celu rozwiązania tych kwestii. Większość spółek sportowych i ich zawodnicy zawarli porozumienia o obniżeniu wynagrodzenia, przewidujące zwrot odpowiedniej obniżki po spełnieniu określonych warunków, w szczególności po wznowieniu rozgrywek.
- 22 Z kolei uchwała rady ministrów nr 33-C/2020 przewidywała, że od dni 30 i 31 maja 2020 r. rozgrywki w Liga NOS i pucharze Portugalii zostaną wznowione bez publiczności na stadionach.
- 23 W dniu 4 maja 2020 r. LPFP, SJPF i Associação Nacional de Treinadores de Futebol (krajowy związek trenerów piłki nożnej) zawarli protokół ustaleń w sprawie czasu trwania umów i stosunków sportowych.
- 24 W tym protokole ustaleń wskazano, co następuje: i) koniec sezonu sportowego 2019/2020 miał nastąpić nazajutrz po rozegraniu ostatniego oficjalnego meczu rozgrywek w tym sezonie; ii) umowy o pracę sportowców lub umowy o szkolenie sportowe zawarte między klubami uczestniczącymi w Liga NOS a trenerami i zawodnikami, wygasające w trakcie bieżącego sezonu sportowego, zostały uznane za automatycznie przedłużone do końca tego sezonu; oraz iii) to samo miało dotyczyć umów o czasowe wypożyczenie i związanych z nimi stosunków sportowych. Warunki uzgodnione w tym protokole ustaleń zostały wprowadzone do postanowienia przejściowego CCT, art. 7-A, zatytułowanego „Wpływ zmian wprowadzonych do kalendarza rozgrywek w związku z COVID-19 na stosunki pracy sportowców”.
- 25 W dniu 18 czerwca 2020 r. [Federação Portuguesa de Futebol] (FPF) zmieniła oficjalny komunikat nr 1 dotyczący sezonu 2019/2020, określając, że sezon sportowy 2019/2020 rozpocznie się w dniu 1 lipca 2019 r. i zakończy się w dniu 2 sierpnia 2020 r.

- 26 Propozycja FIFA dotycząca uelastycznienia okresów rejestracji zawodników (która weszła w życie dopiero w dniu 25 czerwca 2020 r.), mająca na celu zapewnienie zawodnikom dodatkowych możliwości zatrudnienia w kontekście pandemii, nie została uwzględniona w przepisach krajowych przez LPFP.

2. *Wpływ pandemii na zawodową piłkę nożną*

- 27 W dniu 7 kwietnia 2020 r. spółki sportowe oszacowały utratę tymczasowych natychmiastowych przychodów w wysokości 310 mln EUR, co stanowiło spadek o 60 % w porównaniu z przychodami operacyjnymi w sezonie 2018/2019.
- 28 Na rynku transferowym w 5 głównych ligach europejskich (angielskiej, hiszpańskiej, francuskiej, włoskiej i niemieckiej) w okresie pandemii w 2020 r. odnotowano spadek wartości kadr o 28 %. W chwili zaistnienia okoliczności faktycznych niniejszej sprawy krajowe i międzynarodowe spółki sportowe wykazywały niewielką chęć zatrudnienia nowych zawodników, w związku z czym doszło do spadku zatrudnienia.
- 29 LPFP przewidziała dwa scenariusze dotyczące konsekwencji pandemii: scenariusz pierwszy, który odpowiadał brakowi możliwości rozegrania pozostałych 10 meczów ligowych, i scenariusz drugi, który odpowiadał rozegranie pozostałych 10 meczów ligowych bez publiczności.
- 30 Przyjęto, że łączne przychody spółek sportowych w sezonie 2019/2020 mogą zmniejszyć się o 37 % w porównaniu z sezonem 2018/2019 (scenariusz pierwszy) i o 15 % w porównaniu z sezonem 2018/2019 (scenariusz drugi). Przewidywano niemożliwą do odzyskania utratę przychodów z tytułu praw telewizyjnych oraz znaczne straty w odniesieniu do przychodów ze sponsoringu, składek i biletów wstępu, *merchandisingu* i zakładów sportowych. W odniesieniu do kwot związanych z transferami zawodników można było oczekiwać spadku o 65 % w scenariuszu pierwszym i straty w wysokości 28 % w scenariuszu drugim.
- 31 W kwietniu, maju i czerwcu 2020 r. nieokreślona liczba spółek sportowych dokonała obniżek wynagrodzeń o około 40 % lub 50 % i skorzystała z procedur *lay-off*.
- 32 Utrata zawodnika w wyniku jednostronnego rozwiązania przez niego umowy o pracę poprzez powołanie się na kwestie związane z pandemią COVID-19 natychmiast powodowała trudności w znalezieniu równoważnego zawodnika w jego miejsce i środków finansowych w celu zatrudnienia takiego zawodnika, miała znaczący wpływ finansowy na budowanie kadry i wiązała się z utratą przychodów finansowych wynikających z ewentualnego transferu odchodzącego zawodnika.

3. Porozumienie z dnia 7 kwietnia 2020 r.

- 33 W dniu 7 kwietnia 2020 r. spółki sportowe Primeira Liga i LPFP odbyły drogą elektroniczną umówione wcześniej spotkanie w celu omówienia wpływu pandemii na zawodową piłkę nożną. Spółki sportowe były reprezentowane na najwyższym szczeblu; LPFP sporządziła i zachowała listę osób uczestniczących w tym spotkaniu.
- 34 Uczestnicy omówili wpływ pandemii na umowy o pracę sportowców, które miały wygasnąć lub rozpocząć swoje obowiązywanie w terminach pierwotnie ustalonych na koniec sezonu sportowego 2019/20 lub początek sezonu sportowego 2020/21, z uwzględnieniem zawieszenia rozgrywek.
- 35 Na dzień 7 kwietnia 2020 r. z łącznej liczby 1453 zarejestrowanych umów o pracę obowiązywało 514 umów o pracę, których termin wygaśnięcia był przewidziany na dzień 30 czerwca 2020 r.
- 36 Wszyscy obecni ustalili, że żadna spółka sportowa uczestnicząca w Primeira Liga w sezonie 2019/2020 nie zatrudni zawodnika, który miałby jednostronnie rozwiązać umowę o pracę, powołując się na kwestie związane z pandemią COVID-19 lub wynikającą z niej wyjątkową decyzję, w szczególności na przedłużenie sezonu sportowego.
- 37 W dniu 8 kwietnia 2020 r. odbyło się kolejne spotkanie z prezesem LPFP, na którym część spółek sportowych Segunda Liga w sezonie 2019/2020, również reprezentowanych na najwyższym szczeblu, wyraziła takie same obawy jak obawy wyrażone przez kluby Primeira Liga dzień wcześniej i przychyliła się do ustaleń poczynionych na spotkaniu w dniu 7 kwietnia 2020 r.
- 38 Porozumienie miało na celu:
- a) ochronę sytuacji zawodników, których umowa o pracę sportowca lub umowa wypożyczenia wygasła w bieżącym sezonie sportowym, zmuszając ich do pozostania związanymi zawartymi przez nich umowami do końca przedłużenia sezonu, biorąc pod uwagę możliwość przedłużenia sezonu sportowego;
  - b) ochronę konieczności zawarcia z zawodnikami porozumień o obniżeniu lub odroczeniu wypłaty wynagrodzeń, zmuszając zawodników do przyjęcia takich zobowiązań w celu uniknięcia sytuacji, w której spółki sportowe, które mają mniejszą zdolność finansową, nie byłyby w stanie wypłacić zawodnikom wynagrodzeń, oraz w której zawodnicy odmówiliby udziału w meczach w przypadku wznowienia rozgrywek lub rozwiązałyby umowy z uzasadnionej przyczyny, jaką jest brak zapłaty, bądź w której spółki sportowe musiałyby zastosować jednostronnie, w sposób ogólny, środki nadzwyczajne, takie jak *lay-off*, w szczególności w postaci zawieszenia umowy o pracę, ponieważ wszystkie te hipotetyczne sytuacje obniżyłyby jakość rozgrywek i spowodowałyby szkody finansowe dla całego sektora;

- c) uniknięcie sytuacji, w której zawodnicy powołaliby się na uzasadnioną przyczynę w celu rozwiązania zawartych przez nich umów, twierdząc, że nie są w stanie pracować ze względu na COVID-19, aby wycofać się z tych umów, co zmusiłoby ich do pozostania związanymi zawartymi przez nich umowami.
- 39 LPFP miała interes w zawarciu porozumienia nie tylko dlatego, że jest podmiotem zarządzającym rozgrywkami piłki nożnej w Portugalii i jest odpowiedzialna za zagwarantowanie zasad zachowania stabilności i integralności rozgrywek, a także odpowiedniej trwałości oraz stabilności ekonomicznej i finansowej zrzeszonych spółek sportowych, lecz również dlatego, że uzyskuje ona dochody z płatności dokonywanych przez spółki sportowe i sponsorów.
- 40 Chociaż uczestnicy tego porozumienia wiedzieli, że ograniczało ono konkurencję, to jednak miało ono na celu utrzymanie stabilności kadr, integralności i jakości rozgrywek oraz wypłacalności sektora w perspektywie nie tylko krótko-, lecz także średnio- i długoterminowej, oraz zagwarantowanie prawidłowej rywalizacji sportowej między klubami.
- 41 Uzgodnienia między spółkami sportowymi Primeira Liga i Segunda Liga z udziałem LPFP nie były przedmiotem negocjacji zbiorowych między nimi a SJPF, w szczególności w ramach zmian, które miały zostać uwzględnione w CCT w następstwie pandemii COVID-19.
- 42 Porozumienie zaczęło być realizowane w dniu 7 kwietnia 2020 r. Ze względu na środki zabezpieczające przyjęte przez organ ochrony konkurencji, które doprowadziły w szczególności do zawieszenia rozpatrywanej praktyki na okres 90 dni, porozumienie ostatecznie wygasło w dniu 2 czerwca 2020 r.
- a) Zawodnicy, których dotyczyło porozumienie, i pozycja skarżących na rynku właściwym**
- 43 Porozumienie dotyczyło zawodników zawodowej piłki nożnej mężczyzn, którzy zawarli ze spółką sportową Primeira Liga lub Segunda Liga obowiązującą w Portugalii umowę o pracę sportowca, którzy mogli rozwiązać umowę z własnej inicjatywy, powołując się na kwestie związane z pandemią COVID-19, i którzy mogli zatem pozostać bez obowiązującej umowy w okresie od dnia 7 kwietnia do dnia 2 czerwca 2020 r.
- 44 Spółki sportowe, które uczestniczyły w spotkaniach w dniach 7 i 8 kwietnia 2020 r., stanowią wszystkie kluby Primeira Liga i prawie wszystkie kluby Segunda Liga w sezonie 2019/2020.
- 45 Zatrudnianie zawodników, którzy zawarli obowiązującą umowę, stosują przede wszystkim główne kluby Primeira Liga. Zatrudnianie zawodników, którzy nie zawarli obowiązującej umowy, jest bardziej atrakcyjne dla mniejszych klubów, ponieważ nie wiąże się z wypłatą odszkodowania na rzecz poprzedniego klubu.

- 46 Około 90 % transferów zawodników w Primeira Liga i Segunda Liga ma miejsce w letnim oknie transferowym. Tak było w 2019 r. i 2020 r., choć w tym ostatnim roku, ze względu na przedłużenie sezonu sportowego z powodu pandemii, letnie okno transferowe obejmowało również co najmniej październik.

b) *Szkody wyrządzone zawodowym piłkarzom wskutek porozumienia*

- 47 Ze względu na to porozumienie zawodnik, którego umowa wygasła w okresie od dnia 7 kwietnia do dnia 2 czerwca 2020 r., mógł znaleźć klub będący pracodawcą tylko poza terytorium Portugalii lub klub uczestniczący w rozgrywkach rangi niższej niż dwie główne zawodowe ligi piłki nożnej w Portugalii.
- 48 Skutkiem rozpatrywanego porozumienia było natychmiastowe ograniczenie liczby możliwości dostępnych w klubach będących pracodawcami dla zainteresowanych zawodników, a jednocześnie mogło ono zwiększyć niepewność co do możliwości znalezienia klubu będącego pracodawcą odpowiadającego oczekiwaniom zawodnika, jeżeli były one związane z krajowym rynkiem Primeira Liga lub Segunda Liga.
- 49 Wspomniane porozumienie mogło również: i) doprowadzić do zwiększenia wysiłków związanych z poszukiwaniem klubu; ii) doprowadzić do obniżenia wynagrodzenia oferowanego przez klub, z którym zawodnik zawarłby umowę, ze względu na ograniczenie kręgu zainteresowanych klubów; iii) doprowadzić do zmniejszenia oczekiwań zawodnika w zakresie warunków rozwoju lub rozpoznawalności; iv) w przypadku, gdyby zawodnik zamierzał pozostać na terytorium kraju – doprowadzić do zmniejszenia dobrostanu zawodnika, ponieważ mogło ono zmusić go do przeprowadzki do innego kraju; oraz v) doprowadzić do zwiększenia możliwości negocjacyjnych krajowych spółek sportowych, w szczególności zmuszając zawodnika do przyjęcia warunków wynagrodzenia i innych warunków gorszych niż te, które przyjąłby, gdyby nie doszło do zawarcia porozumienia.
- 50 Ponadto porozumienie to mogło także wiązać się z wyjazdami zawodników za granicę, mimo iż żaden z zawodników, których porozumienie dotyczyło, nie został zatrudniony przez klub zagraniczny.

c) *Korzyści wynikające z porozumienia*

- 51 Porozumienie, o którym mowa, umożliwiło w większości przypadków utrzymanie kadr i doprowadzenie do wznowienia rozgrywek, dzięki czemu ich końcowy rezultat nie został narażony na szwank, a jakość rozrywki nie została obniżona.

Główne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 52 Skarżące kwestionują, jakoby niniejsza sprawa była objęta zakresem stosowania art. 9 systemu prawnego konkurencji i art. 101 TFUE, ponieważ uważają, że

organ ochrony konkurencji popełnił błąd, uznając, że uzgodnienie dokonane w dniach 7 i 8 kwietnia 2020 r. stanowi „porozumienie” z punktu widzenia konkurencji, oraz określając sytuację jako ograniczenie ze względu na cel, nie wykazując przy tym wystarczającego stopnia szkodliwości rozpatrywanego zachowania, w szczególności ze względu na brak wystarczająco utrwalonego doświadczenia, aby dojść do takiego wniosku.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 53 Sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy opisane powyżej porozumienie jest sprzeczne z art. 101 TFUE w świetle postanowień art. 165 TFUE, a także zwraca się z pytaniem, czy można uznać je za ograniczenie ze względu na cel.
- 54 Ponieważ art. 101 TFUE ma zastosowanie do praktyk, które „mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi”, oraz biorąc pod uwagę, że kryterium wpływu na handel między państwami członkowskimi zostało uznane za spełnione, sąd odsyłający musi zastosować europejskie prawo konkurencji wraz z prawem krajowym ze względu na bezpośrednią skuteczność art. 101 TFUE i art. 3 rozporządzenia (WE) nr 1/2003.
- 55 Ponadto, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, w zakresie, w jakim sport stanowi działalność gospodarczą, jest on objęty zakresem prawa gospodarczego Unii, pomimo jego szczególnego charakteru, co oznacza, że analiza nie może być jedynie abstrakcyjna, lecz powinna uwzględniać prawny i faktyczny kontekst danego zachowania.
- 56 Z pkt 40 wyroku Trybunału z dnia 16 marca 2010 r., *Olympique Lyonnais*, C-325/08, można również wywnioskować, że cechy szczególne sportu oraz leżące u jego podstaw funkcje społeczne i wychowawcze, do których odnosi się art. 165 TFUE, są istotne dla celów ewentualnego obiektywnego uzasadnienia ograniczeń konkurencji.
- 57 Porozumienie między skarżącymi obejmowało wszystkie spółki sportowe Primeira Liga i większość spółek sportowych Segunda Liga, w związku z czym rynek właściwy obejmuje całe terytorium państwa członkowskiego w rozumieniu wyroku *Vereeniging van Cementhandelaren/Komisja*, wobec czego art. 101 TFUE ma zastosowanie in abstracto. Ponadto należy zauważyć, że rynek zatrudnienia zawodowych piłkarzy ma wyraźny charakter międzynarodowy.
- 58 Uzgodnienia między pracodawcami dotyczące niezatrudniania pracowników innych przedsiębiorstw, zwane „porozumieniami *no-poach*” (porozumienia o zakazie przejmowania pracowników), polegają na zawieraniu porozumień horyzontalnych między przedsiębiorstwami, w których przedsiębiorstwa zobowiązują się wzajemnie do nieskładania spontanicznych ofert i niezatrudniania pracowników innych przedsiębiorstw.

- 59 Takie porozumienie może zostać zawarte w dowolnym sektorze działalności gospodarczej i jest co do zasady objęte zakresem prawa konkurencji w zakresie, w jakim ogranicza indywidualną swobodę przedsiębiorstw co do sposobu określania przez nie strategicznych warunków handlowych, w tym zatrudniania personelu.
- 60 In abstracto porozumienia *no-poach* mają konsekwencje dla rynku pracy, ponieważ prowadzą do zmniejszenia siły negocjacyjnej pracowników ze względu na to, że osłabiają lub eliminują czynniki zewnętrzne, które mogą zakłócać ten stosunek.
- 61 Może to prowadzić do obniżenia wynagrodzeń, pozbawienia mobilności pracowników i ograniczenia możliwości uzyskania korzystniejszych warunków dla pracownika oraz ogólnie do zakłócenia, ograniczenia lub uniemożliwienia wolnej konkurencji na rynku pracy.
- 62 Sąd odsyłający wskazuje, że nie wie, czy Komisja Europejska przyjęła decyzje w sprawie porozumień *no-poach* dla celów stosowania art. 101 TFUE.
- 63 Mimo iż Komisja opublikowała komunikat „Wytyczne w sprawie stosowania art. 101 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do horyzontalnych porozumień kooperacyjnych”, nie zmienia to faktu, że chociaż w pkt 316 tych wytycznych odnosi się ona do kwestii karteli nabywców z punktu widzenia ograniczenia konkurencji ze względu na cel, Komisja nie odnosi się do praktyk *no-poach*.
- 64 Z powyższego wynika, że nie ma utrwalonego doświadczenia w zakresie porozumień *no-poach*, co nie stoi jednak na przeszkodzie temu, aby takie porozumienie mogło zostać uznane za ograniczenie konkurencji ze względu na cel.
- 65 Jednakże niniejsza sprawa wykazuje szczególne cechy, które odróżniają ją od klasycznej sytuacji, w której dwa konkurujące ze sobą przedsiębiorstwa w całkowicie normalnym momencie uzgadniają między sobą, że nie będą wzajemnie zatrudniać swoich pracowników.

Przedmiot decyzji

- 66 Organ ochrony konkurencji nie miał żadnych wątpliwości co do tego, że doszło do naruszenia ze względu na cel.
- 67 Różnica między naruszeniem/ograniczeniem ze względu na cel lub na skutek polega zasadniczo na samym charakterze i celu zachowania, w związku z czym, jeżeli zostanie wykazany cel antykonkurencyjny, badanie jego wpływu na konkurencję nie jest konieczne.
- 68 Zdaniem sądu odsyłającego, gdyby przeprowadzić powierzchowną analizę spornego porozumienia, można by łatwo stwierdzić, że istnieje ograniczenie

konkurencji ze względu na cel, zważywszy, że porozumienia *no-poach* co do zasady eliminują konkurencję w sposób podobny do porozumień dotyczących ustalania cen produktów lub podziału klientów.

- 69 Jednakże ograniczenie „ze względu na cel lub przedmiot” musi być interpretowane w sposób zawężający i może być stosowane jedynie do praktyk, w odniesieniu do których, po indywidualnym i szczegółowym badaniu, udowodniono, że wykazują one wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji.
- 70 Do celów tej analizy należy rozważyć treść porozumienia, cele, do których osiągnięcia ono zmierza, a także kontekst gospodarczy i prawny, w jaki porozumienie to się wpisuje, z uwzględnieniem charakteru danego towaru/danej usługi oraz rzeczywistych warunków funkcjonowania i struktury rynku lub rynków, które są rozpatrywane. Ponadto, nawet jeśli nie jest to element niezbędny do ustalenia antykonkurencyjnego celu porozumienia, można wziąć pod uwagę zamiar stron.
- 71 Sąd odsyłający uznał za udowodnione, że w drodze porozumienia kluby i LPFP zamierzały: i) chronić umowy wygasające z końcem bieżącego sezonu 2019/2020, to znaczy w dniu 30 czerwca 2020 r.; ii) uniemożliwić zawodnikom powoływanie się na uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy poprzez twierdzenie, w celu wycofania się z umów, że nie byli w stanie pracować ze względu na COVID-19; oraz iii) zapewnić konieczność zawarcia z zawodnikami porozumień w sprawie obniżenia lub odroczenia wypłaty wynagrodzeń.
- i) Umowy wygasające z końcem bieżącego sezonu 2019/2020, to znaczy w dniu 30 czerwca 2020 r.*
- 72 Umowy o pracę i umowy o transfer w piłce nożnej są często związane z okresami rejestracji, a ze sportowego punktu widzenia otwarcie pierwszego okresu rejestracji zwykle pokrywa się z pierwszym dniem nowego sezonu. Większość lig najbardziej dotkniętych COVID-19 zdecydowała, że sezon rozpocznie się w dniu 1 lipca i zakończy się w dniu 30 czerwca, co miało miejsce również w Portugalii.
- 73 Ponieważ czas trwania umowy o pracę sportowca nie może być krótszy niż jeden sezon sportowy ani dłuższy niż pięć sezonów, takie umowy zazwyczaj wygasają z końcem sezonu sportowego.
- 74 W dekrete z mocą ustawy nr 18-A/2020 z dnia 23 kwietnia 2020 r. zezwolono na wprowadzenie zmian do regulaminów federacji sportowych w celu uwzględnienia warunków pandemii. Dopiero od tej chwili zezwolono na zmianę terminów bieżącego sezonu sportowego oraz umożliwiono wznowienie rozgrywek od dnia 30/31 maja 2020 r., a w dniu 4 maja 2020 r. podpisano protokół ustaleń w sprawie czasu trwania umów i stosunków sportowych. W następstwie tego protokołu ustaleń w dniu 8 czerwca 2020 r. CCT między LPFP a SJPF został zmieniony.

- 75 Niemniej jednak sąd odsyłający zaznacza, że w dniu zawarcia porozumienia istniała niepewność co do tego, co stanie się z umowami piłkarzy w przypadku przedłużenia sezonu sportowego oraz terminami w okresach rejestracji zawodników na sezon 2020/2021.
- 76 Umowa na czas określony działa jako instrument stabilizujący stosunek pracy sportowej i stanowi technikę ograniczającą konkurencję na rynku pracy, podyktowaną koniecznością ochrony samej rywalizacji sportowej.
- 77 W odróżnieniu bowiem od zwykłej umowy o pracę pracownik sportowy nie może jednostronnie wycofać się z umowy o pracę przed jej wygaśnięciem, chyba że istnieje ku temu uzasadniona przyczyna lub gdy przewidziano jego prawo do jednostronnego rozwiązania obowiązującej umowy bez uzasadnionej przyczyny poprzez zapłatę odszkodowania. Jednakże w umowie o pracę sportowca swoboda rozwiązania umowy przez zawodnika jest poważnie ograniczona, ponieważ określony czas trwania takich umów określa się jako „stabilizujący czas trwania”.
- 78 W celu zapewnienia stabilności kadr poprzez ochronę rozgrywek, w szczególności poprzez poszanowanie zasady stabilności rywalizacji i zasady zasług sportowych, okres obowiązywania umów o pracę sportowców jest związany z czasem trwania określonego sezonu sportowego.
- 79 Tymczasem wpływ przedłużenia sezonu sportowego na umowy o pracę sportowców, które wygasły w dniu 30 czerwca 2020 r., był ostatecznie przedmiotem układu zbiorowego.
- 80 I tak, jeśli chodzi o cel porozumienia dotyczącego utrzymania zawodników, których umowa wygasła w dniu 30 czerwca 2020 r., do końca przedłużenia bieżącego sezonu sportowego, sąd odsyłający uważa, że choć in abstracto przyjętą zasadę można traktować jako klauzulę o zakazie konkurencji, to jednak przyczynia się ona do ochrony tego, co jest przedmiotem ochrony zasad sportowych, które zostały opracowane wyłącznie w odniesieniu do normalnych kontekstów, co przekłada się na stabilność kadr w celu promowania sportu.
- 81 W związku z tym, w wyjątkowym kontekście sąd odsyłający uważa, że zasada uzgodniona w dniu 7 kwietnia 2020 r. w odniesieniu do umów wygasających w dniu 30 czerwca może być zgodna z uzasadnionymi celami podlegającymi ochronie na mocy samego art. 165 TFUE, nieodłącznie związanymi z przepisami krajowymi i wykonawczymi, które stoją na straży zasad ochrony stabilności rozgrywek, wobec czego sąd odsyłający ma wątpliwości co do tego, czy wspomniana zasada ma wystarczająco szkodliwy charakter, który jest wymagany w orzecznictwie jako kryterium stwierdzenia istnienia ograniczenia konkurencji ze względu na cel.

ii) Sytuacja zawodników zamierzających powołać się na uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy, podnoszących brak możliwości pracy ze względu na COVID-19

- 82 Inna sytuacja chroniona przez porozumienie polegała na zapewnieniu, że zawodnicy nie będą mogli powołać się na uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy, podnosząc w celu wycofania się z umów, że nie są w stanie pracować ze względu na COVID-19, co miało ich zmusić do pozostania związanymi zawartymi przez nich umowami.
- 83 Jedną z form wygaśnięcia umowy o pracę sportowca jest rozwiązanie umowy z uzasadnionej przyczyny z inicjatywy zawodnika. Zachowaniami pracodawcy, które stanowią uzasadnioną przyczynę i które uprawniają do odszkodowania, są w szczególności zawiniony brak zapłaty wynagrodzenia w terminie lub zastosowanie nieuczciwych sankcji.
- 84 Jednakże przepisy te należy postrzegać w świetle faktu, że jedynie poważne i zawinione naruszenie umowy, które praktycznie uniemożliwia kontynuowanie stosunku pracy sportowca, stanowi uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy. Pojęcie uzasadnionej przyczyny rozwiązania umowy z inicjatywy sportowca jest zatem ściślejsze i bardziej wymagające niż pojęcie uzasadnionej przyczyny rozwiązania umowy przez zwykłego pracownika.
- 85 Z wyjątkiem przypadków, w których strony uzgodnią „klauzulę rozwiązania umowy”, zawodnik może rozwiązać umowę o pracę sportowca tylko z uzasadnionej przyczyny, w związku z czym jego swoboda wycofania się z umowy jest bardzo ograniczona, ponieważ – jak zaznacza sąd odsyłający – określony czas trwania umowy jest elementem stabilizującym.
- 86 Zdaniem sądu odsyłającego, nawet gdyby można było spekulować na temat przyczyn, które mogłyby zostać objęte zakresem pojęcia uzasadnionej przyczyny, a które wynikają z braku możliwości pracy ze względu na COVID-19, to jednak przyczyny te są bardzo ograniczone, ponieważ musiałyby one praktycznie uniemożliwiać kontynuowanie stosunku pracy sportowca.
- 87 Biorąc pod uwagę, że ten czas był zupełnie wyjątkowy i niepewny, co jeszcze bardziej ograniczało sytuacje stanowiące rzeczywiste „uzasadnione przyczyny” rozwiązania umowy, sąd ma wątpliwości, czy porozumienie można uznać za ograniczenie ze względu na cel.

iii) W przedmiocie obniżenia lub odroczenia wypłaty wynagrodzeń

- 88 Porozumienie dotyczyło również konieczności uzgodnienia z zawodnikami obniżenia lub odroczenia wypłaty wynagrodzeń poprzez zmuszenie ich do przyjęcia takich zobowiązań i uniknięcie sytuacji, w której spółki sportowe nie byłyby w stanie wywiązać się z płatności.

- 89 Sąd odsyłający uważa, że istnieje niejednoznaczność celów realizowanych przez porozumienie. Z jednej strony, porozumienie miało na celu utrzymanie stabilności kadr, integralności i jakości rozgrywek oraz wypłacalności sektora w perspektywie nie tylko krótko-, lecz także średnio- i długoterminowej, oraz zapewnienie prawidłowej rywalizacji sportowej między klubami i równowagi między nimi, przy jednoczesnym zachowaniu pewnego stopnia równości. Z drugiej strony, miało ono również na celu utrzymanie wypłacalności sektora pod względem finansowym.
- 90 Zdaniem sądu odsyłającego cele realizowane z punktu widzenia sportu wydają się uzasadnione, ponieważ wpisują się w ogólne cele uznane w art. 165 TFUE. Ponadto dążenie do celu ochrony interesów gospodarczych nie jest samo w sobie antykonkurencyjne, ponieważ jest ono nieodłącznie związane z każdym przedsiębiorstwem, w tym ze stowarzyszeniem sportowym, gdy prowadzi ono działalność gospodarczą.
- 91 W związku z tym należy przeprowadzić analizę pozwalającą na uwzględnienie szczególnych cech sportu w analizie sytuacji konkurencyjnej w celu znalezienia równowagi między handlowymi i sportowymi aspektami zawodowej piłki nożnej.
- 92 Konieczne jest zatem zbadanie proporcjonalności przyjętego środka w świetle orzecznictwa Trybunału poprzez ustalenie, czy pomimo dążenia do uzasadnionych celów porozumienie wykracza poza to, co jest konieczne do ich osiągnięcia.
- 93 Zgodnie z wyrokiem Meca-Medina istnieją uzasadnione ograniczenia, ponieważ są one nierozłącznie związane z organizacją i właściwym przebiegiem zawodów sportowych i mają w szczególności na celu zapewnienie zdrowej rywalizacji między sportowcami. [W tym względzie] stwierdzono, że zgodny z prawem jest „system solidarności finansowej, który pozwala na redystrybucję i reinwestycję na niższych poziomach sportu dochodów generowanych przez elitarne wydarzenia i działania”.
- 94 [Trybunał] przyznał, że w niektórych przypadkach należy wyważyć cele „niehandlowe” z klauzulą ograniczającą konkurencję i można stwierdzić, że te pierwsze muszą przeważać nad tą ostatnią, co oznacza, że nie dochodzi do naruszenia art. 101 ust. 1 TFUE. W takim przypadku mówi się o „teorii ograniczeń dodatkowych”.
- 95 Teorii tej nie można jednak rozpatrywać w sposób nieograniczony, ponieważ w przypadku działalności gospodarczej oznaczałoby to wyeliminowanie możliwości stosowania art. 101 TFUE do porozumień ograniczających konkurencję, które nie są rzeczywiście konieczne i proporcjonalne do osiągnięcia zamierzonych celów niegospodarczych. Sąd odsyłający uważa, że konsekwencja ta jest nie do przyjęcia.
- 96 W aspekcie finansowym, złagodzonych celami sportowymi, należy zauważyć, że porozumienie wpisuje się w wyjątkowy sezon. I tak, jeśli chodzi o skutki

finansowe, nastąpił gwałtowny i natychmiastowy spadek przychodów klubów, który spowodował poważne problemy z płynnością finansową. Podstawowe przychody spółek sportowych zostały zawieszony i musiały one ograniczyć koszty, ponieważ wynagrodzenia zawodników są jedną z pozycji kosztów mających największy wpływ na budżety spółek sportowych.

- 97 FIFA odniosła się do możliwej niewypłacalności spółek sportowych i wskazała jako powód do niepokoju ewentualność, że spółki te nie będą w stanie zagwarantować wypłaty wynagrodzeń na rzecz zawodników i trenerów, co mogłoby prowadzić do ewentualnych sporów sądowych, podważyć stabilność umów i spowodować potencjalną niewypłacalność.
- 98 Tymczasem na poziomie krajowym osiągnięto porozumienie jedynie w kwestiach sportowych, ale nie w kwestiach finansowych, w szczególności w odniesieniu do zmiany warunków wynagrodzeń zawodników.
- 99 W tych okolicznościach albo spółki sportowe były w stanie zawrzeć porozumienia o obniżeniu lub odroczeniu wypłaty wynagrodzeń, albo korzystały one z mechanizmów dozwolonych w świetle prawa, takich jak *lay-off*, albo w ostateczności mogły wystąpić sytuacje niewypłacalności, co wiązało się ze zmniejszeniem liczby klubów.
- 100 Gdyby spółki sportowe korzystały z uproszczonego mechanizmu *lay-off* w sposób masowy, wznowienie rozgrywek mogłoby zostać zagrożone, ponieważ mechanizm ten zasadniczo oznacza zawieszenie umów o pracę.
- 101 Chociaż taka okoliczność nie zagroziłaby wznowieniu rozgrywek, to wiązałaby się z obniżeniem wynagrodzeń zawodników, które zostałyby ustalone na poziomie 1905 EUR, bez możliwości zwrotu w przyszłości.
- 102 Ponadto stosowanie mechanizmu *lay-off* uniemożliwiało co do zasady zawodnikom opuszczenie klubów i nie stanowiło uzasadnionej przyczyny rozwiązania umowy. W takim przypadku zawodnicy również musieliby pozostać w klubach, z którymi byli związani, z pewnością zdemotywowani, co wpłynęłoby negatywnie na jakość rozgrywek.
- 103 Ostatecznie porozumienie nie miało znaczącego wpływu na „swobodę pracy” zawodników, ponieważ gdyby skorzystano z mechanizmu *lay-off*, oprócz jednostronnego obniżenia wynagrodzeń, mechanizm ten nie był uważany za uzasadnioną przyczynę rozwiązania umowy o pracę zawodowego sportowca.
- 104 Jednakże sąd odsyłający wskazuje, że środki wynikające z uproszczonego mechanizmu *lay-off* obowiązywały przez okres jednego miesiąca, przy czym można było wyjątkowo przedłużyć je co miesiąc, maksymalnie do trzech miesięcy. Sąd odsyłający zauważa jednak, że sporne porozumienie obowiązywało jedynie od dnia 7 kwietnia do dnia 2 czerwca 2020 r., to znaczy przez 56 dni, czyli krócej niż maksymalny okres trzech miesięcy w przypadku środków uproszczonego mechanizmu *lay-off*.

- 105 Ponadto wykazano, że zastosowanie mechanizmu *lay-off* zagroziłoby jakości rozgrywek ze względu na brak motywacji zawodników w związku z narzuceniem jednostronnych środków oraz że jedynie niewielka część klubów skorzystała z tego mechanizmu bez uprzedniego zawarcia z zawodnikami porozumień w sprawie wynagrodzeń.
- 106 Ustalono również, że od dnia zawarcia porozumienia zainicjowano lub wzmocniono bezpośrednie kontakty między spółkami sportowymi a zawodnikami w celu rozwiązania kwestii finansowych. Po tym dniu zawarto szereg porozumień o obniżeniu wynagrodzeń, zawierających [postanowienie dotyczące] zwrotu odpowiedniej obniżki, co nie miałyby miejsca, gdyby zastosowano mechanizm *lay-off*.
- 107 Zawodnicy mogli podjąć decyzję o nieprzyjęciu jakiegokolwiek porozumienia w sprawie ich wynagrodzeń i oczekiwać, że pogorszenie się sytuacji finansowej klubu uniemożliwi mu wywiązanie się z obowiązku wypłaty wynagrodzeń. W skrajnym przypadku brak wypłaty wynagrodzeń mógł także doprowadzić do niewypłacalności klubów, wpływając na liczbę klubów uczestniczących w przyszłych rozgrywkach oraz jakość tych rozgrywek zarówno obecnie, jak i w przyszłości.
- 108 O ile prawdą jest, że sporne porozumienie wprowadziło zasadę ograniczającą konkurencję na rynku pracy, o tyle zasada ta miała na celu umożliwienie utrzymania kadr i uniknięcie w ten sposób etycznie niewłaściwego czerpania korzyści przez spółki sportowe dysponujące bardziej stabilnymi zasobami finansowymi, które mogłyby pozyskiwać zawodników od innych spółek sportowych dysponujących mniejszymi zasobami, co mogłoby podważyć zasadę solidarności.
- 109 Zachowana została również zasada równości szans, która jest elementem składowym sprawiedliwych zawodów. Istnieją bowiem silniejsze z finansowego punktu widzenia kluby, rywalizujące z klubami, które nie są w stanie generować porównywalnych przychodów. Sytuacja wywołana pandemią znacznie uwypukliła te dysproporcje. Te pierwsze kluby mogłyby zatrudnić zawodników tych drugich klubów, które pozostałyby bez swoich głównych aktywów, co doprowadziłoby do znacznej nierówności w rozgrywkach, która zagrażałaby integralności tych rozgrywek.
- 110 Sąd odsyłający ma jednak wątpliwości, czy zasada wynikająca z porozumienia jest proporcjonalna.
- 111 Nie można również pominąć faktu, że zawodnicy nie zostali wysłuchani, co uniemożliwia uznanie procedury za przejrzystą i sprawiedliwą. W rzeczywistości podjęto próbę ochrony wartości sportowych poprzez zmuszenie zawodników do poświęcenia. Jednakże sąd odsyłający wskazuje, że w przypadku mechanizmu *lay-off* takie poświęcenie mogłoby być większe.

- 112 Zawodnicy, którzy nie chcieliby zawrzeć umów o obniżeniu lub odroczeniu wypłaty wynagrodzeń, nie dopuściliby się niewykonania zobowiązania. Gdyby spółki sportowe nie były w stanie wypłacić ich wynagrodzeń, zawodnicy mieliby uzasadnioną przyczynę rozwiązania zawartych przez nich umów.
- 113 Choć okoliczność ta mogłaby prowadzić do wniosku, że środek był nieproporcjonalny, i prowadzić do zastosowania art. 101 TFUE w niniejszej sprawie, sąd odsyłający ma w tym względzie wątpliwości.
- 114 W tym względzie zauważa on, że: i) czas trwania porozumienia ostatecznie był znikomy – trwało ono zaledwie 56 dni; ii) w popycie zasadniczo występowała stagnacja; iii) porozumienie zostało zawarte tylko przez kluby krajowe, a rynek zatrudnienia zawodników ma w dużej mierze charakter międzynarodowy (na całym świecie istnieje 2671 klubów piłkarskich, z których tylko 36 to kluby portugalskie, co znacznie ogranicza możliwość wywierania wpływu na konkurencję); iv) w okresie obowiązywania porozumienia rozgrywki były zawieszane, co zmniejszyło ewentualny wpływ porozumienia na rynek niższego szczebla wskazany przez organ ochrony konkurencji; v) okresy rejestracji zawodników były zamknięte, w związku z czym nawet gdyby można było zatrudniać zawodników, nie było oczywiste, że klub zatrudniłby zawodnika, który nie mógł grać; oraz vi) biorąc pod uwagę, że popyt na zawodników był zmniejszony ze względu na pandemię, lecz także z powodu ograniczeń prawnych, które uniemożliwiały rejestrację i korzystanie z nowych zawodników, zakres zawodników objętych porozumieniem również był niewielki.
- 115 Ponadto wykazano, że zawodnicy nie postrzegali porozumienia jako czynnika nacisku, by przyjęli oni mniej korzystne warunki wynagrodzenia lub by nie rozwiązywali umów jednostronnie, a znaczna większość z nich nie poniosła strat ze względu na duże znaczenie rynku międzynarodowego.
- 116 Organ ochrony konkurencji uznał jednak, że ma do czynienia z porozumieniem ograniczającym konkurencję ze względu na cel, wobec czego uznał, że nie ma potrzeby dokonywania oceny jego wpływu na funkcjonowanie rynków.
- 117 Jednakże sąd odsyłający ma wątpliwości co do tego, czy, biorąc pod uwagę przedstawione przez niego nadzwyczaj wyjątkowe okoliczności, porozumienie wykazuje wystarczający stopień szkodliwości dla konkurencji lub czy należy zbadać jego skutki w celu ustalenia, czy konkurencja została rzeczywiście uniemożliwiona, ograniczona lub zakłócona.
- 118 Ponadto ma on wątpliwości, czy można uznać, że porozumienie było ze względu na swój charakter szkodliwe dla prawidłowego funkcjonowania konkurencji. Jak przyznaje sam organ ochrony konkurencji, nie ma wydanych przez Trybunał wyroków dotyczących takich samych przypadków, ani też nie można uznać, że wymagane w niniejszej sprawie stosowanie/wykładnia przepisów są jasne, jednoznaczne i pozbawione racjonalnych wątpliwości.